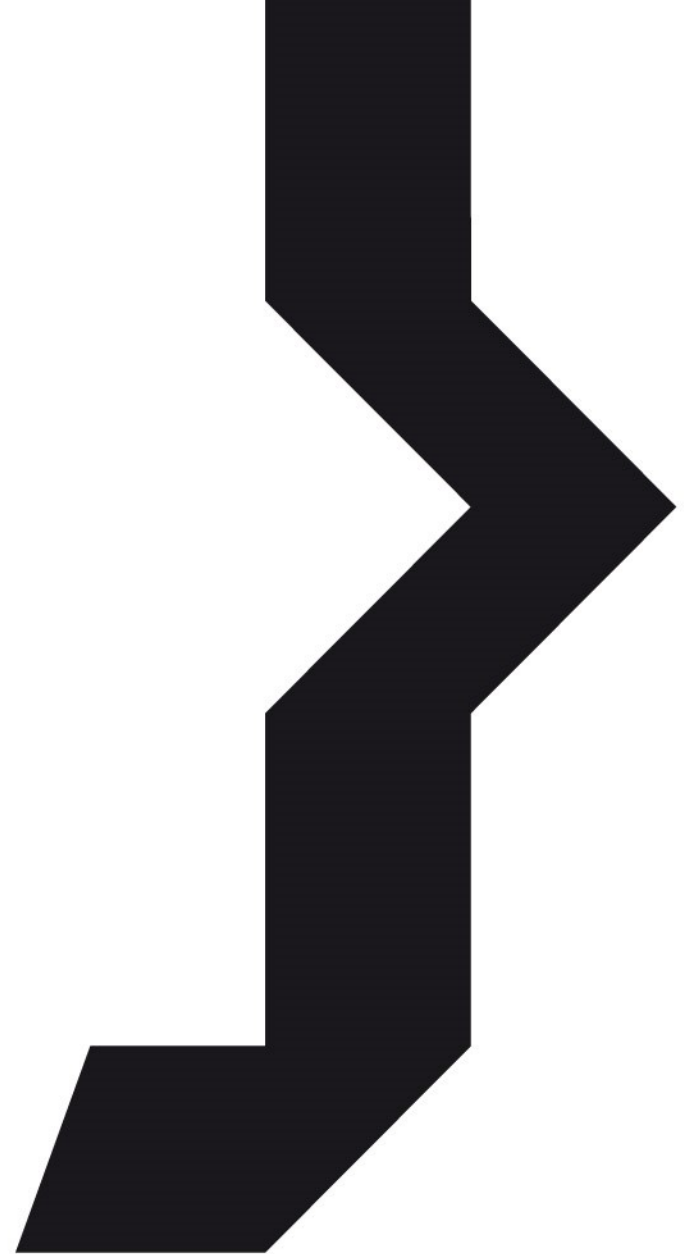

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

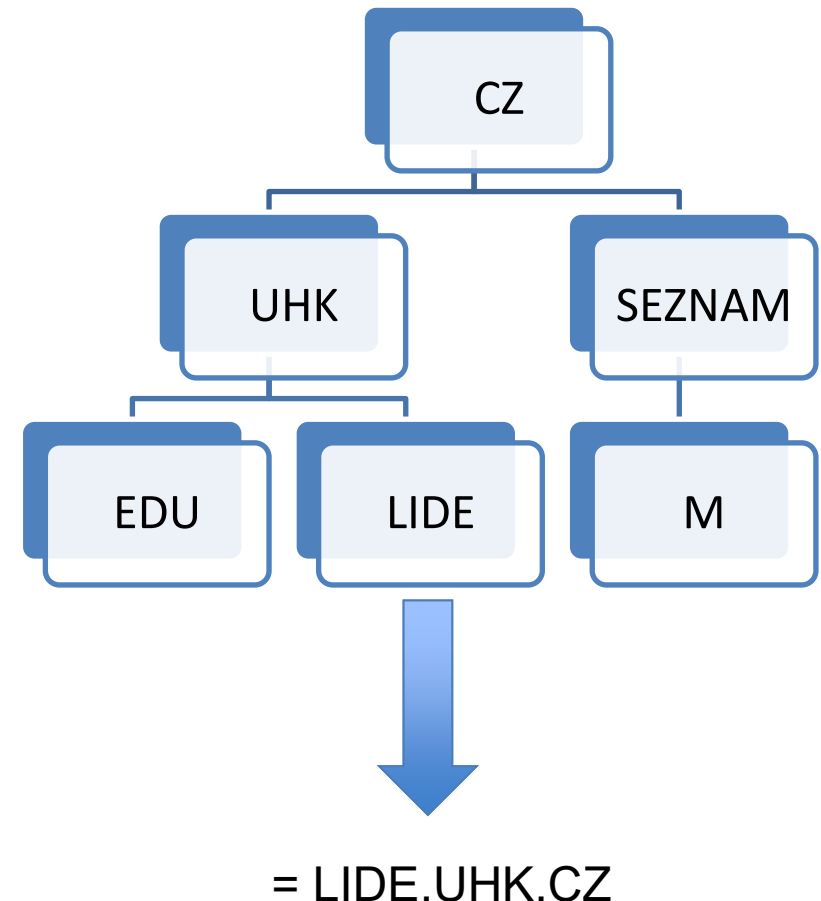
Služby sítě - DNS

- = Komunikace mezi jednotlivými IP uzly probíhá na základě IP adres, které jednoznačně definují každého klienta rozsáhlé počítačové sítě
- = Tento přístup je pro člověka nevhodný a těžko zapamatovatelný
- = DNS (Domain Name System) je řešení, které umožňuje:
 - = využít symbolických adres
 - = skrýt nedostatky nebo strukturu sítě
 - = rozdělit síť dle logické přehlednosti
 - = definovat, vytvářet a spravovat přidělené zóny (rozdělit otevřenou síť do správních oblastí)
 - = možnost využití jmen při komunikaci není jediným důsledkem zavedení DNS
- = Jmenný systém musí vyřešit problematiku:
 - = zásady tvorby, přidělování a správy jmen
 - = vytvoření a systematické údržby jmenné databáze
 - = zajištění komunikačních a převodních mechanismů
 - = mnoho dalších problémů souvisejících s nasazením DNS

- = Internet, respektive otevřená počítačová síť, je rozdělen do tzv. **domén**
 - = domény systému DNS zajišťují logické zpřehlednění a rozdělení jednotlivých fyzických částí do jednotného celku
 - = d rámci domény je možné vytvářet podskupiny – **subdomény**
 - = každá skupina má přiřazeno jméno, z jednotlivých jmen se pak skládá **doménové jméno uzlu**
- = **Doménové jméno:**
 - = skládá se z řetězců vzájemně oddělených tečkou
 - = jméno se zkoumá zprava doleva
 - = nejvyšší instancí je tzv. **root doména, vyjadřuje se tečkou zcela vpravo (většinou se vynechává)**
 - = V root doméně jsou definovány tzv. **generické domény –TLD**
 - = **Top Level Domains:** edu, com, net, org, mil, int, arpa a dvojnakové domény jednotlivých států (**ISO-3166**)
 - = jména tvoří stromovou strukturu
 - = první řetězec je jméno počítače, další řetězec je jméno nejnižší vnořené domény
 - = celé jméno může mít max. 255 znaků, jednotlivé řetězce max. 63 znaků
 - = řetězce mohou obsahovat písmena, číslice, pomlčky (nesmí být na začátku nebo na konci)
 - = možno používat malá i velká písmena
 - = na počítačích uvnitř domény je možné psát pouze jméno počítače bez domény

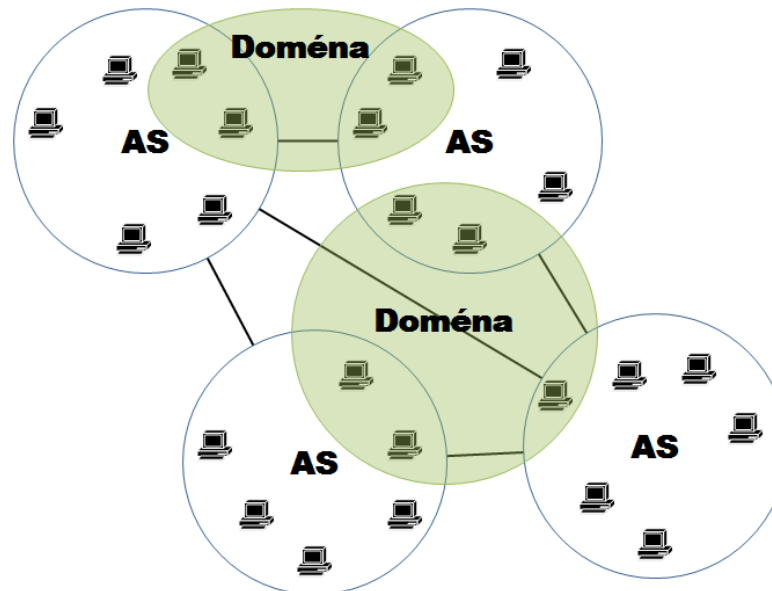
- = DNS funguje **hierarchicky**
- = Na internetu jsou rozmístěné tzv. **kořenové servery** – servery, které zajišťují kořenovou zónu (pro doménu .xxx)
- = Mají tedy přehled o **delegaci top-level domén**, jako je COM, EDU, DE nebo CZ
- = Každá doména nižší úrovně **musí mít server**, který zajišťuje funkčnost a propojení v systému DNS
- = Servery v hierarchii na sebe **navzájem odkazují** a společně tak vyřeší jakýkoli dotaz

- = Reverzní překlad je překlad IP adresy na doménové jméno
 - = záznam definující vazbu IP adresy na doménové jméno je záznam PTR
 - = reverzní překlad využívají některé programy (ftp, traceroute,...)
 - = pokud není v DNS zaveden reverzní záznam pro doménové jméno, mohou některé služby nesprávně pracovat
 - = záznamy PTR, respektive reverzní domény jsou důležité (ne každý poskytovatel tento princip zodpovědně realizuje)
- = Reverzní doména je vždy vytvářena a delegována pro síť IP adres
 - = pro síť 194.149.177 musí být v DNS vytvořena a delegována reverzní doména 177.149.194.in-addr.arpa
- = Reverzní doména tedy nijak nesouvisí s klasickou doménou
- = V jedné reverzní doméně se mohou vyskytovat doménová jména z různých domén

- = Typy reverzních domén se odvíjejí od rozsahu používané sítě
- = Příkladem může být použití rozsah 256 IP adres – síť třídy C
- = O delegaci reverzních domén pro síť třídy B a C se nestarají **národní sdružení NIC**, ale mezinárodní organizace přidělující IP adresy.
 - = v Evropě delegaci reverzních domén zajišťuje **organizace RIPE**
 - = na jmenný server RIPE **ns.ripe.net** jsou delegovány reverzní domény pro síť IP adres, které RIPE přiděluje
 - = poskytovatelům, tedy např.: 200.in-addr.arpa, 201.in-addr.arpa, 202.in-addr.arpa
 - = RIPE deleguje reverzní domény pro menší intervaly IP adres – síť třídy C na jmenné servery poskytovatelů nebo koncových uživatelů

- = Data o doméně uložené na name serveru jsou nazývány **zónou**
- = Zóna obsahuje jen **část domény**. Doména je skupina počítačů, které mají **společnou pravou část svého doménového jména**
- = Autonomní systémy dělí Internet z **hlediska IP-adres** (směrování), naproti tomu domény dělí Internet z hlediska jmen počítačů. Reverzní domény kopírují strukturu poskytovatelů Internetu

- = Jmenný server **udrhuje informace pro překlad** jmen počítačů na IP-adresy (resp. pro reverzní překlad)
 - = obhospodařuje nějakou část z prostoru jmen všech počítačů – **zónu**
 - = name server může pomocí věty typu NS ve své konfiguraci delegovat spravování subdomény na name server nižší úrovně
 - = name server je program, který provádí na žádost resolveru překlad
- = Primární name server
 - = udržuje data o své zóně v databázích na disku
 - = na primárním name serveru **má smysl editovat databázi**
- = Sekundární name server
 - = **kopíruje databáze** v pravidelných časových intervalech z primárního name serveru
- = Primární i sekundární name servery jsou tzv. autoritou pro své domény, jejich informace se považují za nezvratná (autoritativní)
- = Caching only server
 - = **není autoritou** – využívá obecné vlastnosti name serveru, tj. data, která jím prochází, **ukládá ve své paměti**
 - = tato data se označují jako **neautoritativní**, každý server je caching server, ale slovy caching only zdůrazňujeme, že pro žádnou zónu není **ani primárním, ani sekundárním** name serverem
- = Root name server
 - = name server obsluhující root doménu
 - = root name server je primárním serverem – rozdílné od ostatních name serverů

- = Jeden name server může být pro nějakou zónu **primárním** name serverem, pro jinou **sekundárním**
 - = **Z hlediska klienta** není mezi primárním a sekundárním name serverem rozdíl
 - = Pro správnou činnost musí name server **znát root name servery** (není pro ně však autoritou)
- = Forwarding a slave servery
 - = nesouvisí s tím, zda jsou primárními nebo sekundárními servery pro nějakou zónu, ale souvisí se **způsobem jejich překladu**
- = Předávání dotazů
 - = forwarding server vezme požadavek od klienta a předá jej forwarderovi na rychlé síti jako **rekurzivní dotaz**
 - = forwarder je server v Internetu, který je připojen rychlejšími linkami
 - = dotaz rekurzivně vyřeší a pošle zpět **forwarding serveru konečný výsledek**
 - = pro forwarding je praktické použít name server poskytovatele Internetu
- = Slave server
 - = slave servery se používají v **uzavřených podnikových sítích** (za firewallem), **kde není možný kontakt s root name servery**
 - = slave server pak **kontaktuje forwardera**, který je součástí firewallu
 - = slave server **musí být forwarding server**
 - = oba mohou být caching only servery
 - = oba mohou být primární nebo sekundární name servery pro určitou zónu

- = Doménová služba je realizována jednoduchým **protokolem DNS**
 - = tento protokol pracuje způsobem **dotaz – odpověď**
 - = **klient pošle dotaz** serveru a server na dotaz odpoví
 - = jistou komplikací je **komprese jmen**, která se provádí proto, aby byly DNS pakety co nejúspornější
 - = DNS je **protokol aplikační vrstvy**, neřeší tedy otázku vlastního přenosu paketů
 - = využívá DNS jako transportní protokoly **UDP i TCP**
 - = dotaz i odpověď jsou přenášeny vždy stejným transportním protokolem. U dotazů na překlad (tj. žádosti o RR record) je dáována **přednost protokolu UDP**
- = V případě, že je DNS odpověď delší než 512 B, vloží se do odpovědi pouze část informací nepřesahující 512 B
- = Bit TC v záhlaví specifikuje o neúplnou odpověď
- = Klient si může **kompletní odpověď** vyžádat protokolem **TCP**
- = U přenosu zón např. mezi primárním a sekundárním name serverem se používá protokol TCP
- = Name server standardně očekává dotazy jak na portu **53/udp**, tak na portu **53/tcp**

- = DNS nejčastěji využívá **UDP**
 - = datagram se vyšle prvnímu serveru
 - = nepřijde-li odpověď do krátkého časového okamžiku, pošle se datagram s žádostí dalšímu
 - = zkusí se další, pak se kolečko opakuje do vypršení časového intervalu
 - = tento přístup maximalizuje rychlost z důvodu existence více name serverů
- = Přeložení jména na IP-adresu zprostředkovává tzv. **resolver**
- = Resolver je **klient**, který se dotazuje name serveru
- = Databáze je celosvětově distribuována
 - = Nejblíže name server nemusí znát odpověď, proto tento name server může žádat o překlad další name servery
 - = Veškerá komunikace se skládá z dotazů a odpovědí
- = Name server po startu načte do paměti data pro zónu, kterou spravuje:
 - = **Primární** name server načte data z lokálního disku
 - = **Sekundární** name server dotazem zone transfer získá data z primárního name serveru
- = Name server i resolver společně sdílejí paměť **cache**
 - = Do ní ukládají **kladné odpovědi** na dotazy, které provedly jiné name servery
 - = **Šetří čas** při opětovných dotazech

- = Resolver **zformuluje požadavek** na name server a očekává **jednoznačnou odpověď**
- = Odpověď hledá ve své **cache paměti**, zde se nacházejí data získaná při předešlých řešeních (autoritativní i neautoritativní)
 - = nezná-li odpověď, pak **kontaktuje další servery** (name server musí znát IP-adresy root name serverů)
 - = není-li dostupný žádný root name server, pak pokus o překlad zkolabuje
- = Root name server zjistí, že informace o doméně cz **delegoval** větou typu NS na name server nižší úrovně
- = Dotazujícímu se name serveru vrátí IP-adresu separujícího **doménu cz**
- = Name server se obrátí na server pro doménu cz, který zjistí, že informace o doméně delegovala větou NS na nižší úroveň
- = Vrátí tedy **IP-adresu** serveru spravujícího doménu uhk.cz
- = Server se obrátí na **server spravující doménu uhk.cz**, který požadavek vyřeší (nebo ne) a výsledek vrátí klientovi
- = Informace, které server obdržel, si **uloží do cache**

- = „**A**“ – pro převod doménového jména na **IPv4 adresu**
 - = „**AAAA**“ – pro převod doménového jména na **IPv6 adresu**
- = „**CNAME**“ – alias doménového jména na jiné doménové jméno
 - = jeden počítač může mít **více logických jmen** pro různé služby (www.fim.cz, ftp.fim.cz)
 - = může provozovat jednu službu pro více domén (www.uhk.cz, www.fim.cz atd.)
- = „**MX**“ – na jaké doménové jméno se má směřovat pošta pro nějakou doménu
 - = může, ale nemusí být doménovým jménem konkrétního počítače
 - = jeden počítač může přijímat poštu pro více domén
 - = změnou v DNS lze směřovat poštu jinam, třeba na centrální podnikový mailserver
- = „**NS**“ – který počítač slouží jako DNS server pro danou doménu
- = „**PTR**“ – reverzní záznam
 - = jaké je doménové jméno pro konkrétní IP adresu (192.168.1.1.in-addr.arpa PTR lide.uhk.cz)
- = „**SOA**“ - zajišťuje určitou část režijních informací
 - = označuje DNS server pro danou doménu jako primární (Start Of Authority)

- = Existují určitá pravidla pro **formální čistotu DNS**
 - = nemělo by být zapsáno **více A (AAAA) záznamů** (doménových jmen) na jedinou IP adresu
 - = **aliasy** lze vytvořit **pomocí CNAME**
 - = záznamy MX, NS, CNAME, PTR a SOA by **měly ukazovat zásadně na A záznam** (FQDN – hlavní a jedinečné doménové jméno)
 - = příslušný reverzní záznam **musí přesně odpovídat**
 - = V případě nedodržení pravidel je pravděpodobná **nefunkčnost některých služeb** a síťových programů
 - = A a PTR záznamy mohou způsobovat nemožnost připojení se na anonymní FTP servery
 - = Některé další servery v rámci své bezpečnostní politiky považují rozdílnost záznamů, respektive chyby v DNS jako nebezpečnou činnost, které se snaží zamezit (obrana před potenciálním útokem)

Software	OS	Poznámka
BIND	UNIX, Solaris, BSD, Linux, Windows, MAC OS X	Prakticky nejrozšířenější open-source SW pro realizaci DNS. Stabilita. De facto standard.
MS DNS Server	Windows Server (NT 4.0+)	Komerční produkt MS dodávaný spolu se serverovým OS Windows Server s jádrem NT 4.0+
PowerDNS	Linux, Windows	Open-source, web interface, pokročilé funkce, IPv6
Cisco Network Registrar	Solaris, Linux, Windows	Komerční produkt Cisco Systems, kromě DNS poskytuje také DHCP, Cloud ready

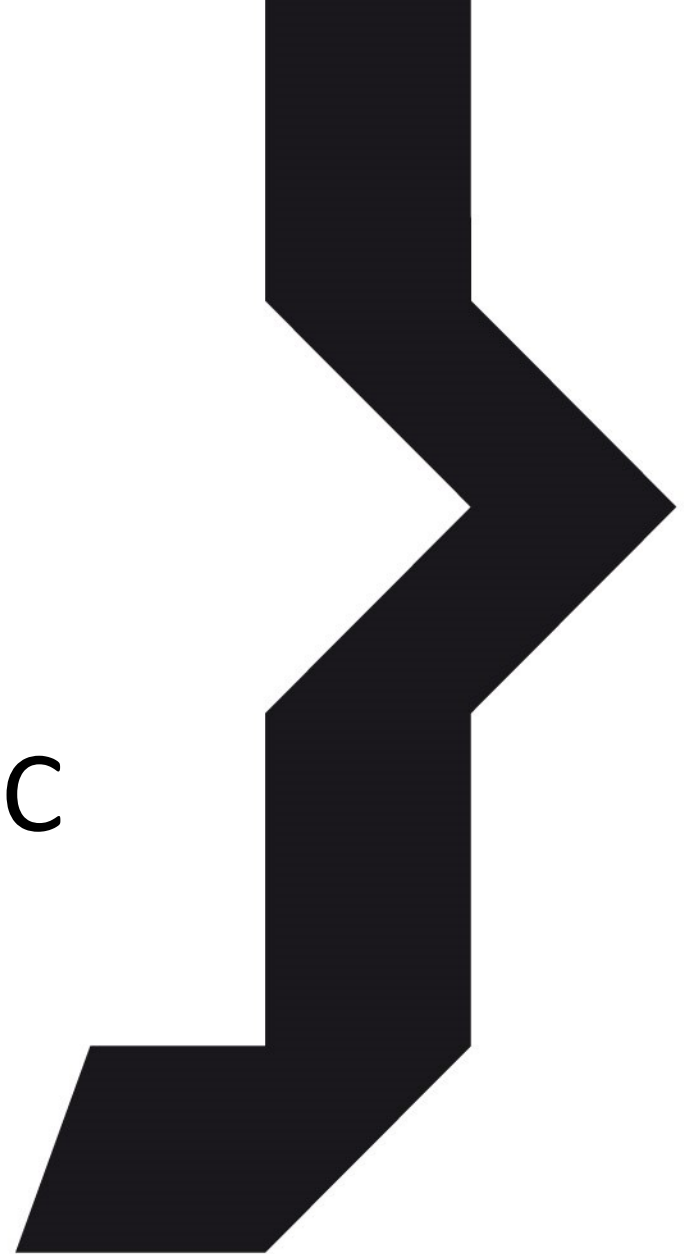
Velké množství dalších komerčních, free i open-source implementací

- = Registrace domény je v současné době jednoduchá
 - = proces registrace je do značné míry **automatizován**
 - = existuje **větší množství poskytovatelů**, respektive delegovaných registrátorů
 - = delegace domény a konfigurace vlastního serveru je daleko složitějším problémem pro správce sítě
- = Delegace domény – obvykle z příčiny změny poskytovatele
 - = zprovoznění **primárního name server** pro doménu
 - = konfigurujeme sekundárního name server pro doménu, případně požádáme o jeho konfiguraci svého poskytovatele Internetu
 - = žádost o delegaci domény v doméně vyšší úrovně
 - = pokud se jedná o doménu druhé úrovně, je třeba ještě registrovat **doménu v databázi domén**
 - = změna delegace domény **v doméně vyšší úrovně**
- = Po provedení změny delegace **je vhodné** nechat běžet alespoň původní sekundární name server (s novými daty) několik dní
- = V paměti name serverů po celém světě je ještě IP adresa původních serverů
- = Okamžité zastavení primárního i sekundárních name serverů by mohlo způsobit problémy

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

Služby sítě - DNSSEC

- = Jedná se o bezpečnostní rozšíření systému DNS
 - = Zajišťuje **důvěryhodnost údajů** z DNS

- = Poskytuje uživatelům jistotu, že informace, které z DNS získal
 - = Byly poskytnuty **správným zdrojem**
 - = **Jsou úplné**
 - = Při přenosu nebyla narušena jejich **integrita**

- = DNSSEC je definován v dokumentech RFC
 - = **RFC 4033** – základní pojmy a jeho principy
 - = **RFC 4034** – definice nových záznamů, jež DNSSEC používá
 - = **RFC 4035** – popisuje příslušné změny v DNS

= Proč je potřeba DNSSEC?

- = Většina internetových služeb (e-mail, webové stránky, instant messaging, VoIP) většinou sama o sobě nějaké zabezpečení má
- = Ale všechny tyto služby **používají** v nějaké formě službu DNS
- = Pokud jsme schopni **podvrhnout službu DNS**, jsme schopni narušit fungování většiny dalších internetových služeb, které ji využívají

- = Poskytuje ověřené informace, včetně těch negativních (kdy hledaný záznam neexistuje)
- = Vychází z **digitálního podpisu**
 - = Každá sada záznamů (záznamy stejného typu pro stejné jméno) je **podepsána**
 - = Přidá se k ní záznam **RRSIG s podpisem**
 - = Pro podpis se používá běžných kryptografických metod s **veřejným a privátním klíčem**
 - = Privátní klíč je použitý k **vytvoření podpisů** a je držen **v tajnosti** (zcela mimo DNS, ideálně i mimo síť jako takovou)
 - = Jemu odpovídající veřejný klíč je uložen přímo do zónového souboru dané domény prostřednictvím záznamu **DNSKEY**
 - = Aby bylo možné ověřit pravost veřejného klíče, jeho otisk (digest, záznam **DS**) je vložen do **nadřazené domény** v hierarchii DNS
 - = Uložení otisků se **rekurzivně opakuje** až ke kořenovému serveru
 - = Pokud má klient **důvěryhodný veřejný klíč ke kořenové doméně** (root), je od něj poté schopen rozvinout **řetězec důvěry** až ke zkoumanému záznamu 😊

- = K ověření **negativních** záznamů slouží záznamy **NSEC**
- = Ke každému jménu v doméně je přiřazen jeden záznam typu NSEC
- = Přináší celkem dvě informace:
 - = Seznam typů záznamů pro dotazované doménové jméno
 - = Následující jméno v doméně
- = V případě dotazu na **neexistující jméno**
 - = Server pošle NSEC **záznam jeho předchůdce**, z něž je patrné, že požadované jméno v doméně není
- = V případě dotazu na **neexistující typ záznamu**
 - = Server odešle **jeho NSEC** ověřující, že požadovaný typ záznamu pro toto jméno chybí

- = Předpokladem pro implementaci DNSSEC nad DNS je, že použitý software zajišťující službu DNS **podporuje DNSSEC**

- = Rozšíření je pak možné obecně provést v těchto krocích
 - = Je nutné **přidat veřejný klíč (DNSKEY)** domény použitý k podepsání záznamů
 - = Ke každému jménu v doméně je potřebné **přidat NSEC záznam** se seznamem typů záznamů pro toto jméno a s následujícím jménem
 - = Pro každou dvojici jméno-typ záznamu je potřebné **přidat záznam RRSIG** obsahující podpis celé sady, včetně záznamů přidaných v předchozích krocích

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

Děkuji za pozornost

